

Prof. Remigiusz Grochal, ASP Gdańsk

dziedzina: sztuki plastyczne, dyscyplina: sztuki projektowe

Wydział Architektury i Wzornictwa,

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

80-836 Gdańsk, ul. Targ Węglowy 6

Adres e-mail: grorem@gmail.com

RECENZJA

dorobku artystycznego oraz działalności dydaktycznej

dr Mirosławy Jarmołowicz , sporządzona w związku z postępowaniem

habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej: sztuki projektowe.

Gdańsk, 02.09.2019 r.

Podstawą podjęcia niniejszego opracowania jest uchwała Rady Wydziału Architektury Wnętrz i Scenografii Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu z dnia 19.03.2019r. – na podstawie art. 18a ust. 5 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 roku (Dz. U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595, Dz. U. z 2005 roku nr 164, poz. 1365, Dz. U. z 2011 roku nr 84 poz. 455), a także na podstawie decyzji CK z dn. 05.06.2019 r. - powołującej mnie na recenzenta we wszczętym postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej: sztuki projektowe - dla Pani dr Mirosławy Jarmołowicz.

Ocena została dokonana na podstawie następujących materiałów:

1. Autoreferat w języku polskim i angielskim zawierający m.in. opis osiągnięcia artystycznego - katalog nr 1, 119 stron
2. Wykaz dorobku naukowo-artystycznego oraz informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej, działalności organizacyjnej i popularyzacji sztuki - katalog nr 1
3. Dokumentacja fotograficzna do wykazu działalności organizacyjnej - katalog nr 1
4. Kopie dokumentów dotyczących opinii i poświadczeń - katalog nr 1.
5. Pozostała dokumentacja:
Katalog nr 2: Prezentacja osiągnięcia artystycznego, 71 stron.
Katalog nr 3: Dorobek projektowy, 63 strony.
Katalog nr 4: Dydaktyka, 73 strony.
Katalog nr 5: Dorobek artystyczny, 93 strony.
6. Kwestionariusza osobowego

PODSTAWOWE INFORMACJE O KANDYDATCE

Informacje o dotychczas pełnionych funkcjach w jednostkach artystycznych, oraz pracy organizacyjnej.

1996 - 2002 Pracownik nieetatowy w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej w Szczecinie - zlecane godziny dydaktyczne.

2002 Dyplom uzyskania stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych i dyscyplinie architektura wnętrz, uzyskany na Wydziale Architektury Wnętrz i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu

2003 - 2010 stanowisko Adiunkta w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej w Szczecinie na kierunku Architektura Wnętrz - pierwsze miejsce pracy.

2005 - 2016 Prodziekan w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej w Szczecinie.

od 2010 Adiunkt w Akademii Sztuki w Szczecinie na Wydziale Sztuk Wizualnych na kierunku Architektura Wnętrz - pierwsze miejsce pracy.

2010 - 2013 Dziekan Wydziału Sztuk Wizualnych Akademii Sztuki w Szczecinie.

2015 - 2016 Członek Rady Programowej na kierunku Architektura Wnętrz AS w Szczecinie

2014 - 2016 Członek Uczelnianego Zespołu ds. Ewaluacji Jakości Kształcenia Akademii Sztuki w Szczecinie.

od 2017 Kierownik Zakładu Nauk Humanistycznych i Technik Projektowych Akademii Sztuki w Szczecinie

2014 - 2015 Pełnomocnik Prorektora do ds. rozwoju w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego Wydział Zarządzania w Szczecinie.

AUTOREFERAT

Habilitantka większość swojego ponad 5 stronicowego autoreferatu poświęca swojemu rodowodowi zawodowemu i artystycznemu oraz źródłom powstania prezentowanego dzieła w formie zrealizowanych 3 zdarzeń w podwórzach XIX-wiecznych kamienic Szczecina.

W oczywisty sposób, na pewne przemyślenia i decyzje artystyczne wpływ miał ciąg wydarzeń i okoliczności począwszy od dzieciństwa, poprzez szkoły, studia i prace. Taki zapis źródeł dotyczy większości z nas, i wydają się standardem.

Nie wyklucza to poczucia oryginalności i przekonania o doznaniach unikalnych, a co istotne, czasami owocujące osiągnięciami wyjątkowymi. Perspektywa upływu lat daje Pani dr Jarmołowicz podstawy do kontestowania i w końcu refleksji nad wartościowaniem zdewastowanych mrocznych podwórek, i jak rozumiem przekonania o z gruntu aspołecznym charakterze terenów pomiędzy blokami z wielkiej płyty, nawet wobec słuszności założeń modernizmu. Powrót sentymalny do miejsc podobnych do tych z dzieciństwa nie pozwala na obiektywną ocenę stosunku mieszkańców do własnych zdegradowanych kamienic. Mam za sobą również spędzone dzieciństwo w podobnej kamienicy w innym mieście i pozostało we mnie nieodparte wrażenie poczucia wykluczenia i aestetycznego otoczenia od którego wyzwalali się wszyscy wyprowadzający gdziekolwiek. Jeżdżąc i zwiedzając egzotyczne dla mnie miejsca zawsze doceniam koloryt ukrytych podwórz czy peryferyjnych dzielnic, ale też rejestruję nieprzychylnie spojrzenia ludzi niejako skazanych na tamte miejsca.

Nie jestem przekonany czy spektakularnymi zabiegami, albo wydarzeniami artystycznymi można spowodować zmiany mentalne mieszkańców gorszych dzielnic? Nazajutrz wraca codzienność.

Dla Kandydatki doznania z dzieciństwa okazały się na tyle silne, że ... że po tylu latach wracam do źródeł - projektów artystycznych w przestrzeniach publicznych XIX - wiecznej zabudowy Szczecina,

Przez lata aktywności zawodowej Kandydatka ... poszukiwała tożsamości artystycznej, poprzez projektowanie architektury, twórczość w zakresie malarstwa, rysunku, fotografii, a także działalność dydaktyczną.

Studia na Politechnice Szczecińskiej, praca w Miastoprojekcie raczej motywowały Panią Mirosławę Jarmołowicz do rozwijania własnej wrażliwości oraz licznych zainteresowań plastycznych.

Przez kilka lat pracowała jako projektant wykonując projekty, domów jednorodzinnych, wnętrz mieszkalnych i obiekty służby zdrowia.

W 1998 roku otworzyła własną firmę *Archi-Bud*, która istniała do 2008 roku.

zdobywała umiejętności organizacyjne i wiedzę z zakresu wykonawstwa. Pominę przywołane osiągnięcia i prace z przed 2002 roku, ponieważ w tym roku Kandydatka obroniła pracę doktorską pod kierunkiem prof. Janusza Stankowskiego.

Równolegle z pracą zawodową i dydaktyczną Pani Jarmołowicz uprawiała się rysunek, fotografię i malarstwo, prezentując swoje prace na wystawach.

Aktywność artystyczna Habilitantki spowodowała Jej zatrudnienie w Wyższej Szkole Sztuki Użytkowej, w Szczecinie aż do 2010r.

Kontynuacją pracy doktorskiej były dalsze zainteresowania geometrią i strukturami organicznymi oraz metodami kształcenia architektów i grafików. Bezpośrednimi owocami tych zainteresowań były sukcesy Kandydatki w kilku konkursach organizowanych przez Wydział Matematyki Uniwersytetu Szczecińskiego od 2010 roku.

Począwszy od doktoratu i rozpoczęcia pracy w Akademii Sztuki w 2010 roku, dla Kandydatki to czas poszukiwań własnej drogi artystyczno - projektowej. Powstają projekty wnętrz, sprzętów dla 2 obiektów służby zdrowia (projekt recepcji i kontuaru w klinice stomatologicznej w Szczecinie, 2004 r., recepcja w hallu Zakładu Opieki Zdrowotnej w Szczecinie w 2006 r.), powstają także projekty domów jednorodzinnych i wnętrz (dom jednorodzinny przy ul. Piotra w Szczecinie w 2005 -2006 r. , rozbudowa domu jednorodzinnego w Ziemomyślu w 2009 r., projekt wnętrz domu w Łukęcinie w 2010-2011)

W 2010 roku Kandydatka obejmuje na 3 lata stanowisko dziekana Wydziału Sztuk Wizualnych w nowo powstałej Akademii Sztuki

Czytamy, że: *był to:... okres wielu doświadczeń życiowych i absorbującej pracy dydaktycznej, ale nie wiele czasu na pracę zawodową i twórczość.*

Autorka w podjętych kilku projektach stawia sobie za cel „... łączenie elementów wyposażenia wnętrza z autorskimi prezentacjami fotograficznymi, malarskimi, czy rysunkowymi. Elementy z nadrukowanymi obrazami często są ruchome - przesuwane, czy zakrywane (rolety, parawany, drzwi), przez co wnętrza stają się wieloznaczne i dynamiczne. Moim zamiarem jest też przywołanie zmysłowych odczuć - zapachu lasu, dotyku kamienia, szumu drzew, tajemnicy nierealnej rzeczywistości w abstrakcyjnym wymiarze świata...”

Od 2017 roku, dzięki projektowi miasta *Niwelacja błędów infrastrukturalnych poprzez sztukę ulicy - street art*, zapewniającym finansowanie działań artystycznych w przestrzeni miejskiej, Pani Jarmołowicz ponownie podejmuje temat wnętrz podwórek miejskich. Studiuje zjawiska *street artu*, szczególnie działań artystycznych typu *site-specific*, a także działań podejmowanych przez artystów wspólnie z mieszkańcami typu *community art*. wykorzystanych w publikacjach i konferencjach.

Jako osiągnięcie artystyczne Habilitantka wskazuje *Projekty artystyczne w przestrzeniach wnętrz publicznych zabudowy XIX - wiecznej Szczecina: Miasto dla sztuki - miasto dla każdego*, powstałe w 2017 roku. Pomysł rodził się w świadomości autorki w latach 2004 -2016.

Istotny zwrot nastąpił gdy w 2017 Gmina Miasto Szczecin ogłosiła projekt *Niwelacja błędów infrastrukturalnych poprzez sztukę ulicy - street art*.

Podzielałam opinię, że działania artystyczne o charakterze społecznym w przestrzeniach publicznych to nie jest zadanie polegające na „udekorowaniu” brzydkich podwórek. To długi proces przemian mentalnych mieszkańców - ich utożsamiania się z miejscem, poczucia przynależności.

Obszary działań i priorytety projektowe

W tym miejscu poznajemy rozważania określone następującymi podtytułami:

W poszukiwaniu piękna, Piękno a wnętrza architektoniczne, Architekt i użytkownik- wspólna kreacja wnętrza, Interdyscyplinarność dziedzin sztuki. Rola obrazu we wnętrzu,

„Zajmując się projektowaniem architektury wnętrza, fotografią, rysunkiem, malarstwem- dziedzinami przynależnymi do sztuk pięknych - wielokrotnie zadawałam sobie pytanie: czym współcześnie jest piękno? Wydaje się oczywiste, że sztuki piękne zakładają poszukiwanie piękna, a Akademia Sztuki jest miejscem do tych poszukiwań.”

Moim zdaniem takie stanowisko powraca cyklicznie w każdej epoce i w równym stopniu rodzą się nowi wybitni twórcy.

W prezentowanych przez Habilitantkę kilku projektach wnętrza pojawiają się Jej własne prace fotograficzne, czy rysunkowe, wpisane przez Nią w proces poszukiwania piękna. Kategorii piękna może być wiele i na pewno nie należy ich wiązać z pojęciem- ładne.

Nie można traktować identycznie małej łazienki, mieszkania, czy też miejskiego - podwórka w zabudowie XIX- wiecznej służącej wielu użytkownikom. W każdym z tych przypadków konieczne jest rozważenie odmiennych potrzeb i środków im służących.

Zastosowanie nadruku na meblu, na ruchomych panelach drzwiowych, roletach okiennych, parawanach, ścianach szklanych, pawilonach czy w postaci obrazu na ścianie w pokoju, czy ścianie kamienicy – w moim rozumieniu projektowania, jest tylko dodatkiem, elementem dekorowania, upiększania wnętrza, chyba że mówimy dziełach wysokiej klasy lub wielkiej wartości sentymentalnej.

„Prace fotograficzne tworzą element przestrzeni, który ma sprzyjać pozytywnemu odbiorowi miejsca, a więc odczuciu piękna w określonym miejscu...”

Zaprojektowanie **dobrego** wnętrza czy sprzętu jest zdecydowanie bardziej skomplikowane i poprzedzone głębszymi rozważaniami z wielu obszarów, ale to znamy z dydaktyki podstaw projektowania wnętrza. Niestety zdarzają się twórcy anektujący niemal każdą powierzona im przestrzeń do manifestowania swoich idei twórczych.

Autorka tak wyraża swoje rozumienie relacji własnych dzieł z projektowanym wnętrzem- *Stosowanie własnych prac fotograficznych w projektach wnętrza stanowi dla mnie nie tylko wyrażanie siebie samej, ale też użytkownika tej przestrzeni. To dzieło w dziele staje się akcentem wnętrza łączącym spotkanie ze światem doświadczeń egzystencjonalnych(sic!) i mentalnych moich i użytkownika*

OPIS OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO

Album zatytułowany Prezentacja dzieł artystycznego. Zawiera 70 stron i 90 ilustracji.

Pomysły Kandydatki na rewitalizację zdegradowanych przestrzeni publicznych XIX - wiecznej zabudowy Szczecina zrealizowane w II połowie 2017 roku dojrzały od kilku lat pod wpływem przybierającego nurtu tych procesów we współczesnych miastach.

Z problemem dekapitalizacji kamienic samorządy próbują się uporać na dwa sposoby - poprzez rewaloryzację kwartałów śródmiejskich, polegającą na poprawie funkcjonalności i stanu technicznego budynków, albo poprzez oddanie zdegradowanych dzielnic w ręce artystów i tworzenie długoterminowych programów wsparcia finansowego.

Projekt Gminy Miasto Szczecin – *Niwelacja błędów infrastrukturalnych poprzez sztukę ulicy -Street Art*, wpisuje się w programy podobnych działań w wielu miastach.

Jak podaje habilitantka, program rewaloryzacji w Szczecinie od 1991 r. i objął 56 kwartałów rozciągających się na 205 ha, zamieszkałych przez 50 tys. mieszkańców.

„W większości kamienic po modernizacji i wyburzeniu budynków oficynowych pozostała tylko frontowa ściana, a na miejscu oficyn powstały miejsca rekreacji mieszkańców, place zabaw, ogródki letnie. Mieszkańcy oficyn, których nie stać było na znacznie droższe odnowione mieszkania zostali eksmitowani do komunalnych mieszkań, czasem parę kamienic dalej w kwartałach nie przeznaczonych do renowacji. W wielu kwartałach odnowiono tylko elewację frontową, a oficyna wraz z jej mieszkańcami pozostała stanowiąc zupełnie odmienny, zdegradowany świat ukryty za stylową fasadą.

Projekty 3 podwórek XIX wiecznych kamienic mają stanowić uzupełnienie rewaloryzacji zdegradowanych kwartałów śródmieścia Szczecina, polegające na autorskich ingerencjach artystycznych w przestrzeniach wewnątrz miejskich, na stworzeniu galerii dla mieszkańców, ich aktywizacji, oraz budowania poczucia tożsamości

Autorka wywodzi swoje inspiracje z zarejestrowanych prób estetyzacji przestrzeni przez samych mieszkańców. Powstałe murale przedstawiają słońce, księżyc, jeziora, palmy, kwiaty, albo ilustracje z bajek. Wprowadzają też we wspólną przestrzeń funkcjonalne przedmioty użytkowe (worki treningowe, fotele, meble dla dzieci, grille).

Tematyka wybranych przez Kandydatkę prac fotograficznych do projektu „MIASTO DLA SZTUKI - MIASTO DLA KAŻDEGO” została zdeterminowana powyższymi względami.

Autorka w pierwszym projekcie *Las w mieście* (jak mówi to diagnoza celowości podjętych działań) aplikuje otoczeniu 4 abstrakcyjne, duże makrofotografie, dokłada ławkę i tuje w donicach. Za parawanem stoi istniejący grill i plac zabaw, galeria prac dzieci na bramie, nowa altana. Dalsze prace zależą od przetrwania w niezniszczonym stanie elementów projektu przez 10 - 12 miesięcy.

Zastanawiam się skąd taki dystans czasowy? Zamieszczone w albumie fotografie realizacji, są tak fragmentaryczne, że trudno mi odnieść do uzyskanego efektu. Dlaczego realizacja nie została pokazana jako widoki z okien mieszkańców? Niewątpliwie jest bardziej estetycznie...

W 2 pozostałych realizacjach znalazły się ujęcia z góry, nieco przybliżające widok z okna.

W projekcie nr 2 *Bliżej nieba* Projektantka rzeczywiście uzyskała efekt prawie sakralny poprzez osiowość założenia i niestety zielony pas sztucznej trawy. Zdecydowanie jest to ingerencja przybliżająca obszary ...odległe. Ingerencja raczej deprymująca w codzienności mieszkańców.

Drzewa na jesiennym dywanie to tytuł trzeciej realizacji. Tytuł sugeruje sezonowość obiektu, który wizualnie broni się w kontekście miejsca. Usytuowanie osiowe 4 obiektów wydaje się racjonalne chociażby z powodu równego oddalenia uciążliwości od okien mieszkań. Zaproponowane funkcje wydają się również odpowiadać na potrzeby społeczności.

Tematyka prac fotograficznych dotyczyła natury. Wybrane prace miały stać się oknem do świata. Inspiracje tematyczne zostały zaczerpnięte z przedstawianych w tym opracowaniu murali mieszkańców. ...*Moim zamiarem było wprowadzenie obrazów, które stałyby się oknem przestrzeni akceptowanej.*

Kandydatka wspomina również o konieczności spełniania potrzeb funkcjonalnych w strefach pośrednich przez elementy projektu, ale nie precyzuje projektowo tej oferty. Koncepty sytuacyjne przedstawione na schematach uważam za zbyt lakoniczne jak na relatywnie proste zamierzenia projektowe. Eksperyment artystyczny miał się stać również eksperymentem społecznym. Dla Autorki dużym wyzwaniem była jakość artystyczna dzieła w przestrzeni publicznej. Celem ingerencji artystycznych miała być próba prowokowania poprzez sztukę przemysła i własnych interpretacji

odbiorców. Projekt ma funkcjonować przez dłuższy, nieokreślony czas i w założeniu jego weryfikacja przez społeczność będzie procesem ciągłym. Autorka przewiduje modyfikacje i konserwację obiektów. Projekt ma być długofalowy, osadzony w specyfice miejsca, jego kontekście przestrzennym, historycznym i społecznym.

W uzupełnieniu, wydaje mi się, że sztuka nawet ta z przesłaniem społecznym powinna być przede wszystkim uczciwa i jakościowo po prostu dobra, oraz pozbawiona kokieterii.

OCENA OSIĄGNIĘĆ ARTYSTYCZNO- PROJEKTOWYCH

Rozległe zainteresowania artystyczne Kandydatki dotyczyły architektury i sztuki. Jak sama mówi o sobie: *poszukiwała swojej tożsamości w różnych dziedzinach.*

Studia inżynierskie na Politechnice Szczecińskiej przybliżyły Jej zainteresowania geometrią i matematyką oraz zainicjowały aktywność artystyczną w malarstwie i rysunku.

Okres prowadzenia firmy zaowocował wyrobieniem dyscypliny w pracy administracyjnej i dydaktycznej bardzo przydatnej w późniejszej roli prodziekana kierunku Architektura w WSSU, a następnie dziekana Wydziału Sztuk Wizualnych w Akademii Sztuki.

Album *Dorobek artystyczny* zawiera 93 strony i 91 ilustracji w postaci reprodukcji rysunków, fotografii oraz kilku dyplomów i wyróżnień z wystaw i konkursów. Pośród prezentowanych prac co najmniej kilka przyciąga uwagę poziomem artystycznym lub dobrym warszatem Autorki np.: s.44,49,53,57,72,73.

Twórczość artystyczna Kandydatki - stała się podstawą, na której opierały się projektowanie architektoniczne i projektowanie wnętrz. *...Przez to też jest mi bliska idea łączenia różnych dyscyplin sztuki, jak architektury, malarstwa, fotografii czy rysunku, gdyż wszystkie one oparte są na autorskiej kreacji i poszukiwaniu piękna.*

Zapewne w działaniach artystycznych i architektonicznych w przestrzeni miasta należy uwzględniać znacznie społecznej roli sztuki, a raczej unikać inicjowania mniej górnolotnych projektów. Wnętrza mogą stać się wspólną, integrującą mieszkańców przestrzenią, ale takie wnętrza miejskie powinny spełniać określone warunki. Zapewne mogą to być podwórza studnie – prób było wiele w Łodzi, Warszawie, Gdańsku czy Katowicach i Wrocławiu. Programy integrujące powinny wywalać aktywność społeczną mieszkańców wokół zaszczepianych idei i pomysłów o rodowodzie wywodzącym się z przeszłości miejsc i zainteresowań poszczególnych mieszkańców. Aplikowanie gotowych rozwiązań- dekoracji nie sprawdzało się na dłuższy dystans nigdy.

Słowa Autorki: *„Jestem przekonana, że za pomocą sztuki można wiele zmienić na lepsze, gdyż sztuka może sprawić, że otaczający nas świat, nawet ten zdegradowany i niebezpieczny stanie się kolorowy i przyjazny.”* Odbieram co najmniej ...jako nadmiernie optymistyczne.

W powyższym kontekście termin *poszukiwanie piękna* staje się niewiele mówiącym ogólnikiem, żeby nie rzec banałem.

Dorobek projektowy

Album ten zawiera 63 strony, 61 ilustracji 10-ciu projektów z lat 2004- 2019, podzielonych na projekty pomieszczeń. Niestety tylko 4 projekty są zrealizowane, reszta to wizualizacje.

Większość wnętrz zrealizowanych posiada szereg niedociągnięć lub decyzji dyskusyjnych, chociażby użycie przeskalowanej fotografii o raczej gastronomicznym charakterze, pogłębionym przez rozedrganą ścianę burzącą ład pomieszczenia. Natomiast na fotografii holu- galerii odkrywamy cni. zagadkową autorską oprawę oświetleniową o całkiem ...nieuzasadnionej formie dłoni trzymającej źródło światła?!. Podczas gdy tzw. oświetlenie ekspozycyjne dla obiektów artystycznych całkowicie nie spełnia swojej roli przez niewłaściwe usytuowanie i zbyt małą ilość opraw.

Z kolei pokój telewizyjny na nieszczęśliwie wybranej fotografii wygląda na całkowicie pozbawiony projektanta, zwłaszcza przez ciężką, ciemną konstrukcję, złe oświetlenie, oraz dekoracyjne zasłony. Od Kandydatki- zdeklarowanej fotografki oczekiwałbym doskonalszego dokumentowania swoich realizacji.

Taki sam zarzut związany z jakością fotografii mam do widoku recepcji z kontuarem s.61.

Sam mebel robi pozytywne wrażenie proporcjami oraz formą, ale z kolei można dostrzec nadmiar inwencji przy projektowaniu sufitu wnętrza.

Prace zakończone wizualizacjami, w dużej części mogą rokować pozytywnie, ale są tylko projekcjami autorki, również nie pozbawionymi uchybień.

W przylegających projektach brakuje większych próbek zapisu projektowego.

OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO

Album pod tytułem *Dydaktyka* liczy 72 strony i zawiera 100 ilustracji prac studenckich wykonanych w ramach prowadzonych przez Panią dr Mirosławę Jarmołowicz począwszy od 2002 roku.

Habilitantka swoją pracę dydaktyczną rozpoczęła w 1996 roku.

Po obronie doktoratu w listopadzie 2002 roku została zatrudniona na stanowisku adiunkta kontynuując prowadzenie zajęć z *Perspektywy i Geometrii Wykreślnej* dla studentów architektury wnętrz oraz grafików. Od 2003 roku -prowadziła *Projektowanie Detalu Architektonicznego*. Pełniła rolę asystentki prof. Januszowi Stankowskiemu w przedmiotach:

Projektowanie Architektury Wnętrz do 2010 roku oraz *Seminarium Dyplomowe* – od 2003 do 2010 roku. W Akademii Sztuki od 2010 roku Kandydatka prowadziła samodzielnie: *Perspektywę i Geometrię Wykreślną*, *Projektowanie Detalu Architektonicznego*, *Rysunek Architektoniczny*, *Wybraną Pracownię Projektową (Projektowanie Architektury Wnętrz)* oraz *Pracownię Dyplomującą Licencjacką*, a od 2013 roku również *Podstawy Fotografii* dla studentów I roku Architektury Wnętrz.

Geometria Wykreślna i Perspektywa.

Kandydatka bardzo docenia znaczenie nauczania geometrii oraz perspektywy na kierunkach projektowych i artystycznych. Stoi po stronie zwolenników uczenia studentów rysowania odręcznego nie dystansując się od technik komputerowych.

Tradycyjne formy rysunku rozwijają wrażliwość plastyczną oraz pozwalają zrozumieć odczuwanie przestrzeni.

Zdecydowanie podzielam tezę Habilitantki że- *Perspektywa i Geometria Wykreślna* rozwija *kreatywność studenta, jego wyobraźnię przestrzenną i umiejętności rysunkowe. Poszukiwanie własnych metod i technik rysunkowych, autorskiego sposobu wizualizacji*

Projektowanie Detalu Architektonicznego i Projektowanie Architektury Wnętrz.

Na prowadzonych, zajęciach z projektowania detalu i wnętrz, Kandydatka poza przekazywaniem zasad przygotowania dokumentacji projektowej wymaga opracowania projektów wnętrz o określonej funkcji ze szczególnym uwzględnieniem detali jak: schody, kominki, elementy zabudowy. W procesie projektowym istotne jest poznanie preferencji i potrzeb użytkowników, kontekst i charakter miejsca, ergonomia, aż wreszcie poszukiwanie własnych, autorskich rozwiązań.

Powszechność stosowania technik komputerowych, według Habilitantki znacząco zubaża i unifikuje zapisy projektowe.

Według Autorki wszelkie działania dotyczące projektowania w przestrzeni trójwymiarowej powinny zaczynać się od rysowania i makietowania.

...Obecnie studenci Architektury Wnętrz uczą się obowiązkowo rysunku i malarstwa zaledwie jeden rok. Ten fakt przyczynia się do marginalizacji rysunku... ..Sądzę więc, że naszym zadaniem jako dydaktyków jest przywrócenie rangi rysunku w procesie projektowym i prezentacji projektu.

Pozytywnie prezentują się przykłady prac z Projektowania detalu architektonicznego, zarówno rysunki jak i makiety.

Na stronie 51 i 54 w projekcie schodów popełniono dosyć popularny błąd w liczbie stopni na sąsiadujących rysunkach.

Na stronie 57 koncepcja kominka we wnętrzu opisana jest jako projekt schodów.

Zamieszczone przykłady licencjackich prac dyplomowych prawdopodobnie są zamieszczone we fragmentach, jednak plansze zdominowane są przez rozmaite *efekty graficzne* zacierające przekaz merytoryczny, dlatego trudno z nich odczytać intencje projektowe lub umiejętność zapisu projektowego studentów.

Dla dopełnienia wizerunku Pani dr Mirosławy Jarmołowicz, należy wspomnieć o jej angażowaniu się w organizację plenerów, warsztatów i konkursów dla studentów, często zwieńczonymi wyróżnieniami i nagrodami.

Podstawy fotografii

Od 2015 r. Kandydatka prowadzi również zajęcia z Podstaw fotografii według własnego programu.

Wybrane reprodukcje prac stanowią przykład dobrych efektów zabiegów dydaktycznych.

Na stronach 19 - 38 są prezentowane prace studentów I roku kierunku Architektura Wnętrz.

Celem programu jest rozwój wyobraźni studenta, jego umiejętności obserwacji, interpretacji rzeczywistości. Zdobyta wiedza z zakresu historii sztuki, technik zapisu obrazu i technologii cyfrowych pozwalają studentom budować własne doświadczenia w budowaniu kompozycji i dramaturgii obrazu.

Ćwiczenia dotyczą fotografii reportażowej, krajobrazowej, wnętrz, studyjnej i fotografii portretowej, oraz reklamowej. I co moim zdaniem interesujące, studenci poznają i stosują zasady znane już od starożytności- regułę Złotego Podziału, Złotej Liczby, Ciągu Fibonacciego, czy regularności układów fraktalnych. Szkoda, że Kandydatka nie zilustrowała wyraźnie takich przykładów.

Formułując opinię o pracy nauczyciela akademickiego uczącego zawodu projektanta, w prezentowanym materiale Autorki starałem się znaleźć wspólne cechy Jej twórczej pracy – projektowej, w dydaktyce oraz w pracy zaprezentowanej jako rozprawa habilitacyjna. Prezentacja pracy dydaktycznej pozwala mi stwierdzić, iż Kandydatka dostatecznie wykazała pożądane cechy nauczyciela akademickiego ubiegającego się o status samodzielności.

KONKLUZJA

[...Do przewodu habilitacyjnego może być dopuszczona osoba, która posiada stopień naukowy doktora i uzyskała znaczny dorobek naukowy lub artystyczny a ponadto przedstawiła rozprawę habilitacyjną. art. 17.1. Rozprawie habilitacyjnej powinno się stawiać duże wymagania. Ma ona bowiem być dowodem „znacznego wkładu” kandydata w rozwój dyscypliny naukowej lub artystycznej.]

Rozmiary dorobku, obok jego poziomu merytorycznego, powinny wskazywać, iż niezależnie od rozprawy habilitacyjnej jest to „znaczny dorobek” świadczący, że kandydat uzyskał już w swym środowisku autorytet specjalisty w zakresie reprezentowanej dyscypliny naukowej lub artystycznej.]

Prezentowana dokumentacja niewątpliwie jest efektem doświadczeń zawodowych, artystycznych i dydaktycznych. Stanowi odzwierciedlenie tych doświadczeń wiązanych z teorią i praktyką projektową oraz dydaktyką Pani dr Mirosławy Jarmołowicz. W odniesieniu do działalności artystycznej i dydaktycznej Habilitantki, oraz prezentowanego Dzieła *Projekty artystyczne w przestrzeniach wnętrz publicznych zabudowy XIX - wiecznej Szczecina: Miasto dla sztuki - miasto dla każdego.* i w odniesieniu do wymagań art. 17 ustawy z dn. 14.03.2003r. (dz. U. z 2003 r., nr 65, poz. 595, Dz. U. 2005 r. nr 164, poz. 1365, Dz. U. z 2011 r. nr 84 poz. 455), nie mogę potwierdzić wysokiej wartości wspomnianych dokonań oraz, że wnoszą one znaczący wkład w rozwój Dyscypliny. W związku z tym nie popieram wniosku o nadanie Pani dr Mirosławie Jarmołowicz stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki projektowe.

prof. dr hab. Remigiusz Grochal